

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ

№ 50

На 24 януари 2017 г. се проведе заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Обсъждане и разговаряне по Методиката за повторно броене на невалидните гласове от предишните избори през 2011 г.
2. Работа по анализа на Обществения съвет от наблюдението на изборите и националния референдум от ноември 2016 г.

ПРИСЪСТВАХА:

Румяна Дечева – председател, Европейско общество за защита на човешките права – България;

Надежда Гологанова – заместник-председател, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Стоил Стоилов – Асоциация за реинтеграция на осъдени лица (АРОЛ);

Велко Милоев – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен;

(Стоил Цицелков - Европейско общество за защита на човешките права – България).

В заседанието не участва представител на Централната избирателна комисия.

Заседанието бе открито в 15,00 ч. и председателствано от госпожа Румяна Дечева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

*

*

*

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обявявам заседанието за открито!

1. Обсъждане и разговаряне по Методиката за повторно броене на невалидните гласове от предишните избори през 2011 г.

Няма да можем да обсъждаме тази точка днес, поради това, че методиката трябваше да бъде предложена от Цветозар Томов за днешното заседание, но той е възпрепятстван и не е на работа тази седмица. Обади ми се снощи късно и каза, че няма да дойде днес на заседанието и по принцип тази седмица не е на работа. Предложи да отложим тази точка от дневния ред за следващата седмица в 15 ч. на същото място.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Относно секциите трябва да имаме информацията за това кои са секциите и в кои градове следим и ако от някоя от тях в ЦИК се появи решение за унищожаване, да отидем до тези места, които се появят, а в останалите след изборите.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Решението на ЦИК в момента е по принцип, но очакват методиката, която трябва да бъде отново одобрена от Централната избирателна комисия.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Тези секции трябва да са изключени от унищожаването.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Исках да ви предложих методиката да я направим за момента като общи принципи, без да посочваме все още конкретните секции, за да ги видим дали ще

кажат „да“ или „не“. Защото миналата година се получи така, че 5-6 организации работихме няколко дни, извадихме сума ти секции, проверявахме, избирахме от тях и т.н., и после от ЦИК казаха: Не, няма да се прави тази проверка... Само дето си загубихме доста време.

Затова предлагам като принцип да кажем да бъдат примерно 100 секции, от които примерно 25 да бъдат в София, 25 в областни градове, 25 в малки градове, 25 в села. Примерно, някакви такива принципи. Секциите ще бъдат с повече от едни-колко си процента недействителни...

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да не кажат добре, и в един момент, когато тръгнем да ги търсим, да ни се каже, че са ги унищожили.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В момента, в който кажат да – следващата или по-следващата седмица, веднага за няколко дни ще изберем секциите и ще ги знаем.

Миналата година господин Томов беше направил представителна извадка за цяла България и мисля, че бяха повече от 100 секции. Наистина представителна. И сега миналия път говорихме с него да направим някакво съчетание между двете, т.е. неговата извадка той да я приспособи към изборите от 2011 г., плюс да сложим допълнително секции, които са с доста недействителни бюлетини по принципи, които утвърдим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Отлагаме разглеждането на точка първа от дневния ред за следващата седмица.

Продължаваме с точка втора от дневния ред:

2. Работа по анализа на Обществения съвет от наблюдението на изборите и националния референдум от ноември 2016 г.

Във връзка с очакването ни, че до края на седмицата ще има обявена дата за нови избори, ние миналата седмица разговаряхме затова, че трябва да приоритизираме какви дейности искаме да предложим и по какъв начин организациите – членки на

Обществения съвет, да се организират вътрешно и да координират помежду си, за да може наблюдението ни да бъде по-ефективно и по-смыслено.

Изложеното от Велко тогава предложение беше, че ако продължим всички организации да наблюдаваме по един и същи начин, ще стигаме неизбежно до същите наблюдения, които вече година след година имаме. И неговото предложение беше да бъдем по-фокусирани, така че да бъдем и по-полезни и на организациите си, и на Централната изборителна комисия.

Днес преди заседанието на ЦИК, което тече в момента, разбрах, че ЦИК очаква да представим този анализ с голям интерес. И в момента, в който сме готови, ще можем да ги информираме и те ще ни поканят да си представим анализа, както сме го правили и в предишни години.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: На работно съвещание.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: На работното съвещание за невалидните гласове. Цветозар не можа да разбере, че става дума за две различни неща. На официално заседание на Централната изборителна комисия ще им представим анализа си.

До момента аз не съм стигнала до края на документа. Някакви по-интересни мисли имате ли от предишни години, които можем да използваме във всеки един момент? Аз ще изпратя миналогодишния анализ и ако на някого се струва, че в него има нещо, което можем да добавим, с удоволствие.

Но този анализ в момента е изцяло изработен за изборите от м. ноември 2016 г.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: В тази част, която аз правих, за обучението на СИК, съм взела неща от миналогодишния.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ще изпратя и новия документ, но имам още три точки да доредактирам, което ще направя сега, преди края на утрешния ден. Моля ви да погледнете и да се обединим около някакъв текст.

Много съм благодарна на Велко за редакцията. Аз предлагам, както ти си ги задал, понеже имаш компютър, да зададеш въпросите. Доколкото си спомням, един от въпросите беше доколко е в прерогативите на ЦИК работата с партиите. Уви – да. Те приемат тук номинациите на партиите.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Предлагам да караме по текста.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, да караме по текста, както ти си задавал въпросите.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Първо, засегнати са изборите, а заглавието е за изборите и за референдума. Този текст има да се дописва. Това съм отбелязал като липсващи неща.

Правна рамка – тя е само за изборите, няма за референдума. Спомням си конференцията на Българската асоциация за изборни системи. Там чухме някои интересни неща. Спомням си, че Ваня Нушева каза например, че не бива разпоредбите за информационната кампания за изборите директно да се пренасят и да се отнасят и за разяснителната кампания за референдума.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И Емилия Друмева, която е автор на текста в Изборния кодекс за изборите, също спомена това в нейното изложение. Тя каза, че е автоматично пренесено.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да, и това някой трябва да го разпише. Чух, че законодателството за референдума е неадекватно в смисъл, че аз мога да искам да участвам само с един въпрос и да не участвам за другите. В началото ние нямаме нищо за референдума на този етап и трябва да видим кой ще го напише.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз не съм разговаряла с Даниела Божинова, но тя на два пъти ръководи различни проекти, финансирани от швейцарски програми. Конкретно беше ръководител на съвместна група по изработване на законодателството за референдума. Тя е човек, който се изказва по различни конференции за недостатъците на законодателството за директна демокрация и директно допитване. Мислех да помоля Даниела да погледне, когато ние имаме нашата правна рамка – това,

около което ние се обединим. И само тази част, която е в правната рамка, т.е. т. 2 от нашия анализ, да ѝ го изпратя и да я помоля тя да даде нейно становище.

Другият вариант е да я помоля без да има нашата рамка, да даде един параграф за това, което мисли. За мен тя е човекът, който е най-близо.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Наде, вие имате ли нещо по въпроса за референдума?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз не познавам тези хора.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз познавам двама души, които работят референдуми. Едната е Славена Христова, а другата е Даниела Божинова. На Славена проектът ѝ свърши преди много години и тя в момента е лектор, докато Даниела продължава да има проект и тя работи конкретно, работи по местните референдуми. Навсякъде, където има референдуми, имат наблюдатели, организират се.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз не познавам хора, които се занимават с такива работи, с анализ на правната рамка за референдум.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Става дума за половин страница.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Дори по-малко.

СТОИЛ СТОИЛОВ: В момента фактически за неуредените въпроси в Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление се прилага по аналогия Изборният кодекс. Нашата идея каква е?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: По отношение на медийната кампания това е историята с пакетите.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Първо, историята с пакетите, и второ – с таваните на парите, които могат да се използват. За кампанията на инициативните комитети за референдума таваните са посочени в Изборния кодекс. Въпросът е ние какво искаме да кажем. Ако искаме да кажем, че това нещо трябва да се вкара в онзи закон и той

съдържателно да покрива всички аспекти на референдумите, да го кажем така.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има и друг неуреден въпрос. Това е дали тези три въпроса трябваше да бъдат в една бюлетина или всеки един от въпросите трябваше да бъде отделен референдум и да бъде подавана бюлетината, когато човек иска да гласува за този въпрос, а не за всички, което изкуствено качва активността за всеки въпрос.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Спомням си как дискутирахме с Томов да се дава ли насила бюлетината, да не се ли дава, той застъпи една теза, която после малко ми се стори, че се отметна от нея – че работата на ЦИК и на изборната администрация е да насърчава участието.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но това вече беше към момент, в който беше решено, че бъде една бюлетината. А ние се връщаме крачка назад към правната рамка.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз съм силно заинтересуван от електронното гласуване и искам да бойкотирам другите два въпроса да не минат, примерно. Технически това е решимо.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Технически това е решимо с отделни бюлетини за всеки един въпрос и като не се съберат бюлетини за даден въпрос, той да не минава.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: За още нещо се сещам – спора около определянето на участие: по подписи, по пликкове, по бюлетини...

Аз предлагам решение: Руми като председател и главен редактор на този документ, да избере и консултира хора. Не виждам никакъв проблем да им се даде това, което вее имаме като анализ – трите въпроса, и някой да го напише. Една страница – страница и половина и да е съдържателно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, в много малък обем. Ще го направя.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Медийната част и парите да влязат в Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и

местното самоуправление, да се помисли за разделение в случаите на повече от един въпрос, така че за всеки един въпрос отделно да се оценява процентното участие и активност.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И критерии за оценяване на това какво броим накрая. Ако броим подписи, предишното отпада. Аз няма да се подписвам три пъти.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Тук въпросът е, че когато има три различни въпроса на три листчета, има три отделни подписа.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Може да са три колонки накрая на списъка.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз смятам, че трябва да предлагаме и решение там, където имаме някакъв опит. В някои от държавите зад паравана има кошче. Ти взимаш трите бюлетини и тъй като е забранено изнасянето на изборни материали, пускаш някои от материалите в кошчето. Това се прави в Испания

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, някъде се прави. Това е френската система, където ти дават много бюлетини, изхвърляш част и оставяш само валидните.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тук може да се приложи и това, за да не се подписвам три пъти.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: При нас има един технически проблем с това. Ние в България броим издадените бюлетини и бюлетините в края. За нас е много важно в края на работния ден да видим колко бюлетини са останали.

СТОИЛ СТОИЛОВ: За референдума това го няма. Аз например бих предложил номерация и на бюлетините за референдума. Слави в това отношение беше прав, че поиска, но те му казаха, че го няма в закона и няма да ги номерираме.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не съм сигурен, че това е решение.

СТОИЛ СТОИЛОВ: И те веднага започнаха да тълкуват този отказ като подготовка за злоупотреба. А какво пречеше да са номерирани бюлетините за референдума?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Разбрахме се. Аз ще се свържа с Даниела и ще ви информирам в писмен вид.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И когато изпратиш тези идеи, вече онлайн ще го гледаме.

Другото е за партиите. Контекстът е такъв, че изборният календар не дава възможност на ЦИК достатъчно ясно да прави повече и в по-голям обхват подготвителни дейности през цялата година. Примери... *(Цитира от предложения текст.)* И това, което за мене е под въпрос: работа с политическите партии – регистрации, заличаване, финансиране и прозрачност на дейността им. Тук моят въпрос е дали това е за ЦИК...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Финансиране – не.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Трябва да се вмени според мене в дълг на Сметната палата произнасяне по отношение на тези ограничения на финансирането на инициативните комитети, които са в закона, защото това коментирахме на конференцията. Само че, въпреки че се повдигна въпросът и се писа, Сметната палата доколкото ми е известно, е казала: Да, но не ни е възложено изрично да се занимаваме...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: От „Прозрачност без граници“ направиха запитване и официалният отговор беше: На нас това не ни е вменено от законодателя.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Защо съществуват тогава тези ограничения, когато няма кой да ги наложи? Трябва да се оцени тяхното изпълнение и ако те не са спазени, някой да понесе отговорност.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, и аз така го виждам.

За партиите аз ще продължа да искам да има възможност за малки и нови партии и те по някакъв начин да могат да участват, защото по-миналата година цените бяха много високи.

Има ли някой желание да напише нещо по този въпрос?

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз ще го направя и ще ти го изпратя.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Правната рамка на референдума – четири пункта плюс медийните пакети за референдумите.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Относно целогодишната работа на ЦИК – регистрация и заличаване. Не става дума за регистрация за избори, а за основаване.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Това не е работа на ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Заличаване какво значи?

СТОИЛ СТОИЛОВ: Заличаване от избори.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това не е целогодишна работа и не може да бъде извън сегашния календар. Примери затова как ЦИК може да си помогне преди да е влязъл в цикъл. Регистрацията на партии, кандидати и т.н., не може да стане преди.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Може. Навсякъде в Европа големите партии се регистрират след като минат изборите – веднага си подават за следващите, за да бъдат информирани.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тогава какво означава заличаване?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Когато се появи нова партия или друг нов партиен субект се декларира, че искат и те да бъдат включени в онзи списък на политически субекти.

Конкретно в ЦИК има целогодишна регистрация, защото има частични избори и това постоянно върви, а постоянно се прави и жребий за частичните избори. Отделно има промяна в коалиции, промяна в представителството на партии и коалиции с оглед промените след проведени конгреси или пък коалиционни споразумения. Тоест, това е наистина целогодишна работа. Това са две неща.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тогава защо да препоръчваме целогодишна дейност, ако те си я правят и без това?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние обясняваме защо е хубаво всичките дейности на ЦИК да бъдат целогодишни, а не само кампания. Можем да го изчетем още веднъж.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: При всички положения махни думата „финансиране“, защото не е тяхна работа. И четвъртото – прозрачност – също не е към тях.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Важно е да го пише в закона.

Има коментар в текста – маркирано е.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Думата „заличаване“ да се замени с „отказ от регистрация“.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В частта „Изборна администрация“ – препоръки. ... Целият този параграф за мене е малко спорен: Предстои решаване на формата на изборната администрация, за да може съставът ѝ да отговаря на мандата, който беше променен през май – юли 2016 г.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: С чл. 18 от промените в Изборния кодекс, бяха вменени едни нови задължения на ЦИК, за които те не са обезпечени нито финансово, нито административно. Тоест, те нямат ресурса за изпълнение на новите ангажименти, които им бяха вменени.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Още две изречения сложи, защото не е ясно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Вменени са нови задължения – тия, тия ...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ще ги опиша какви са.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Едно проблемно изречение за мене: В този преход остава да се доосмисли формирането на носителя на този по-обширен мандат. ЦИК дали ще остане чрез номинация от политическите партии и квотния принцип на представителство..... от предишни резултати от предишни избори или ще се търсят нови форми.

Ако ще дискутираме това на обществен съвет – добре, но за мене не е моментът да се предлага промяна на модела за назначаване на ЦИК. В този анализ по-горе сме казали, че ЦИК работи добре. Това няма как да стане и според мене тактически е по-добре анализът да се фокусира върху неща, които има някакъв шанс да бъдат приети.

И следващото изречение: Водещ принцип... Много моля да го погледнете по-хубаво.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Не е лошо да имаме това в момент, в който предстои промяна на Изборния кодекс. В този момент сега, когато влизаме в следващи избори и няма и намек за промяна на Изборния кодекс, според мене няма за какво... Аз самият съм фен на тези неща, знаете го, но в този момент преди избори не знам дали има смисъл.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е текст, който различни наши организации са го предлагали. Аз не съм го редактирала смислово. Това са едни от много ценните идеи, които по принцип отстояваме, но които просто решаваме в този момент дали сега да предлагаме или по някакъв начин да подскажем...

СТОИЛ СТОИЛОВ: Да кажем така: Въпросът за професионализация на изборната администрация и промяна продължава да стои и би могло да се обсъди в бъдеще.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ти писа правната рамка. Като стигнеш до това, предложи.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Добре.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Според мене такава конкретна препоръка можем да отправим само за СИК. Но каквото и да направим в обучението на СИК... Политическите модели за назначаване на изборната администрация не са отречени от науката.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Те са един от възможните начини.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Написано е (*Цитира.*) ...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: От твоя текст аз единствено извадих ЦИК, тъй като излизаше най-долу. И този текст качих най-горе. Не знам чий текст е.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Много хора са работили.

Според мене трябва да си поставим някакви срокове за дописване на този материал. След това да кажем, че това е окончателният вид, а след това всеки да го прочете и да се съгласява или да се разграничава от някои абзаци и т.н.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, в организациите си.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Защото в момента има цели абзаци и страници, които са писани само от един човек.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Големи парчета липсват.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В частта: Членовете на СИК в тези избори се справяха по-добре... Сложил съм коментар, че тази част е само за изборите. Тук няма анализ за работата на СИК по отношение на референдума. И съм писал: Можем ли да твърдим, че референдумската част затрудни СИК?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да. Много се радвам на този ти коментар, защото наистина за референдума ми се струва, че трябва да бъде съвсем отделно описано и това мислех да предложа като текст. Да дадем, че с изборите като цяло, колкото и да се променя законодателството, секционните комисии се справят по-добре.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Или са с постоянно ниво на некомпетентност.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: А когато има две различни действия, толкова са различни стандартите... Аз ще го напиша това. Имам вече някакъв готов текст.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И след това започва едно дълго парче, което е взето от миналогодишния доклад за обучението. (*Цитира.*)

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Тук Емилия Друмева предложи нещо, което видях, че не сме отразили. Мисля, че Надя и Стоил бяха на заседанието тогава. Тя предложи да се увеличи заплащането на СИК. Колкото и да е спекулативно, хора с по-добра подготовка биха жертвали времето си. Тя искаше да постави едно ниво от 100 лв.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да, а пък аз предложих да е свързано с минималната работна заплата, защото ако фиксираме цифри, ще трябва всяка година наново да се преценява. Примерно една четвърт от минималната работна заплата...

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз не съм анализирал заплащането, но ми се струва, че когато има две в едно, дават двойно?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Малко повече, но не двойно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това трябва да се види, но тук да си кажа и моето мнение: да им се плати и денят за обучение. Не си бил на обучението, губиш една трета от възнаграждението си.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Много добра идея. Повече от половината не ходят на обучението.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, защото си знаят от предишния път, а то има изменения.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тогава да не казваме: увеличете им парите, а да кажем: анализирайте нивото на възнаграждение и мотивация в посока на евентуално завишение. Нали искаме да вдигнем нивото? Те в 4 ч. сутринта в понеделник висят още пред РИК-а... Нека да имат право на един ден платен отпуск за обучение.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: За обучението категорично няма текст. Обучението обикновено е в събота или неделя, или късно вечерта.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Което също е лошо решение, защото човек е преуморен.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако наистина има един ден платен отпуск за обучение, е добре, но да не се натоварват фирмите, да не им го плаща фирмата. Да го плаща държавата.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Явяваш се на обучение, получаваш.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това увеличено възнаграждение да включва времето преди за обучение, работата плюс времето след това, което е като компенсация – отпуск или възнаграждение.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Сложно е администрирането.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не е сложно. Бил ли си там – подписваш се. Ще има и морален ефект.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но когато в София в една много малка зала се оказва, че имаш всичките хора на софийските секционни изборителни комисии виждаш, че и една десета от тях не са дошли. А след това се чудим защо 95 на сто от протоколите в София бяха с грешки.

Добре, аз ще предложа някакъв текст около това, само че ще ви помоля после да го четете критично.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Според мен всеки от нас, когато има свободна минута, да погледне и да коментира.

Следващото изречение не знам кой го е писал – за човешките права. *(Цитира.)*

Гласуване на друго място е едно понятие, което в момента е запазено само за наблюдателите и други длъжностни лица. Допускам, че авторът на този текст е имал предвид заявяване за гласуване по настоящ адрес. И съм писал, че не бива да искаме премахването на уседналостта. Тя бе въведена в обществен интерес и мина през Конституционния съд.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Този текст категорично е писан от Стефан Манов и мисля, че става дума за гласуване в чужбина.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Изобщо не се разбира така. Чета втория параграф...

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Те там имат по-малък проблем в смисъл, че се заявяват в секцията в града и си гласуват. Но на територията на България е по-трудно. Не знам какви са ви наблюденията, но има много млади хора, които не са си регистрирали настоящ адрес – просто не се занимават с това. И после не гласуват поради тази причина. Познавам такива млади хора. Нямаат настоящ адрес в София, не могат да гласуват, а и не могат да си отидат...

СТОИЛ СТОИЛОВ: Няма да гласуват.

Статистиката за чужбина е, че 60 на сто от тези, които са заявили, че ще гласуват, не са гласували. Стефан обясняваше, че в Лондон понеже имало пет секции, те се местели от секция в секция. Ами няма да се местят. Същото става в Турция. 50 на сто от тези, които са заявили, че ще гласуват, не са гласували. Откъде-накъде те ще могат да се местят от секция в секция, а ние в България няма да можем да се местим от секция в секция.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ние не искаме да се местим от секция в секция – изборен туризъм.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Откъде-накъде в Русе да не мога да гласувам, а в Букурещ да мога.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Пише: В страната продължава да съществува реална дискриминация и ограничаване... чрез определяне на краен срок за заявяване за гласуване на друго място...

Няма такова нещо като понятие: заявяване за гласуване на друго място.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Естествено е, че трябва да има краен срок. Дискриминация би било, ако има отношение към някои групи. Ако това е изискване за всички, не е дискриминация.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Напълно съм съгласна.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това не съм го коментирал. (*Цитира.*)

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Това отскоро се е появило, не знам кой го е сложил.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това са коментарите отдолу и това са хора, които като теб не са били съгласни с текста на Стефан. Двама души са работили по този текст: Стефан и Стоил. Те застъпват две коренно различни позиции. Стефан застъпва, че всяко ограничение на гласуването в чужбина или допълнително изискване е дискриминация...

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Текстът трябва да се прегледа, защото параграфът казва, че в страната има дискриминация.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Той за страната има предвид на българите. Ние този текст го коментирахме на няколко пъти с него, защото никой не се съгласи с неговия текст, но аз съм го оставила до момента, в който повече хора го погледнем. Да не бъде като цензура.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Объркващо е това парче за избирателните списъци.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Объркващо, подвеждащо и много некоректно в някои аспекти.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз питам кога ще докладва Гетов за проверката за двойно гласуване.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Консулски изборителни окръзи. Да кажем, че е окръзи за списъците, а не окръзи за гласуване.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Ако не е ясно, това може да се поясни. Идеята на това нещо е да се формират консулски изборителни списъци, независимо дали има район чужбина или няма и те ще отидат, както досега. В ДКП трябва да поддържат един такъв списък и той да е основата за извършване на планиране, логистика, права и т.н. Този списък трябва да е достатъчно рано направен, за да се извадят тези хора от националния изборителен списък.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Добре, пипни го.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Да.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: След това да се намали максималният брой на изборителите в секциите на 700. Писал съм встрани за чужбина ли става дума или и за България?

СТОИЛ СТОИЛОВ: И за България, и за чужбина става дума, което ще им даде възможност да работят.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако отново се върнем на онова заседание, Емилия Друмева предложи формула. Когато са само избори – 1000; когато има повече, допълнителни въпроси, както последния път бяха четири: три въпроса от референдума, като за всеки въпрос поотделно се броят резултатите, плюс избори, това натоварва СИК и заема допълнително време. Нейното предложение беше да има формула: когато е един избор – толкова, при две в едно или три в едно – толкова. Като според нея последните избори с референдум бяха четири в едно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз съм силно против тоя подход за увеличаване на секциите. Накарай секционните изборителни комисии да се организират. Като имат две кабинки, да ги използват по правилен начин. Да си разделят списъка на две ...

Отварянето на нови секции означава, че трябва да назначаваш още повече членове на СИК, които трябва да обучиш, а

виждаме, че трудно се намират. Ние това сме го виждали с тебе в Босна.

Избирателят е свикнал да ходи на едно място. Представете си, че аз съм отишъл в моето училище и няколко години ходя в една и съща класна стая. И съм чакал, чакал, а след това ти казват: ти си в съседната класна стая... Или ти казват след като си чакал на опашка: твоята секция вече не е тука, в училището, а отсреща в културния дом.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Нейното предложение беше да бъде разчетено не толкова за броя на секциите, а да бъде разчетено по колко човека могат да минат през един параван. И съответно параваните да бъдат увеличавани пропорционално на пречките...

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Те трябва да се организират, защото ако някои могат да се организират, на други просто не им идва на ум. Проблемите на опашките са в организацията.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: От моята камбанария на човек, който следи предимно машините и много се вълнува от решението за машините, ако се стигне до машинно гласуване, всъщност много от проблемите биха могли да отпаднат. Зависи какво ще реши законодателят и как всичкото това се провежда. Не е толкова важен броят на секциите, колкото наистина подготвеност на някакви хора. Ако това са последните избори, провеждани не с пълния брой машини, ако въобще можем да си позволим лукса, че този път няма да бъдат всичките машини, то със сигурност на следващите избори, освен ако не стане драматична промяна на Изборния кодекс, отиваме на пълно машинно гласуване. Където, за да се постигне онзи ефект, за който ние говорим, вече не ни трябва толкова много секционни избирателни комисии. Вече може да се гласува, както в САЩ – в гимнастически салон с по-малко хора с много по-добра квалификация, друг вид квалификация и по различен начин.

Затова ми се струва, че на този етап, имайки предвид, че това е посоката накъдето вървим, сега трябва да предложим нещо, в което става дума за тези избори, които идват след два месеца.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ние затова искаме бързо да го подготвим.

По отношение на избирателните списъци има една препоръка за консулски избирателни списъци, и втора препоръка – да се намалят секциите.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Когато съм писал това за 700 човека, съм го разглеждал в контекста на съкращаване на изборния ден. Това беше другият ми мотив. Да не е от 7 сутринта до 8 или 9 вечерта, както е сега, а да се отиде на един изборен ден, който да приключва около 17 ч. и администрацията бързо да предава, да се махнат тия нощни бдения. Това ми е била идеята.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз съм за това, което казваш, но тази препоръка трябва да дадем, когато има настроение или планове за промяна на Изборния кодекс.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Добре, ако смятате, че не е за сега...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние имаме едни по-дългосрочни идеи, а в момента предложението до ЦИК трябва да е нещо, което трябва да облекчи тази подготовка, за тези избори, които са след два месеца.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Трябва да има и част първа с непосредствените задачи, и част втора – за другите проблеми.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако бъда командирована в Париж, мога да гласувам, но ако бъда командирована в Каспичан – не мога да гласувам?!?... Неравнопоставеност по принцип.

За машинното гласуване текстът е мой, но не съм го дала още.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Ние сега говорим за анализ на това, което е минало до тук. Някои въпроси искат по-дългосрочен дебат и те ще бъдат написани. Предлагам да се фокусираме върху нещата, които сега могат да бъдат полезни на ЦИК, с обещание, че ще готвим още.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това, което бяхме говорили, когато започнахме да работим този документ, е едно повтаряне, което не прави документът да изглежда прегледно, но пък го прави по-лесен за ползване. В смисъл, че изваждаме в нашия анализ какво

сме наблюдавали, какви са ни препоръките точка по точка. И нашето решение беше след като свършим последната точка, да извадим само препоръките. Още не стигнал до там документът. Идеята беше препоръките да се повторят, като в препоръките да изведем само дългосрочните. Непосредствените препоръки са когато сме ги наблюдавали, а дългосрочните в дъното на документа да ги повторим. И сега там можем да дадем и едни по-дългосрочни препоръки или посока за размисъл.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да върна малко. На темата избирателни списъци имаме много малко – 15-20 реда и нищо не казваме за дефицити на избирателните списъци в страната и нямаме препоръка за страната. Ако няма – да няма, но...

СТОИЛ СТОИЛОВ: Избирателните списъци нямат никакви дефицити, защото те са пълни с толкова много народ, че има излишък.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да се направи избирателният процес управляем, тъй като в момента е неуправляем. След това идва обвързването със секция, което означава дискриминация...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Хайде всички да погледнем текста. За мен основният проблем със списъците е, че в списъците имаме повече хора, отколкото граждани с български лични документи. А не можеш да бъдеш избирател, ако нямаш паспорт. Въпросът е, че това все още не е изчистено и продължава.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Избирателните списъци продължават да генерират недоверие. Това че са надути не е проблем. Това сме го говорили много пъти със Стоил. Единствената хипотеза е, ако се стигне до някаква хипотеза да се спори дали са 50 %... Тя е малко вероятна.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Хипотезата за референдума е същата. Ако имаше реалистичен избирателен списък от 5 млн., референдумът ставаше задължителен.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Относно референдума обвързването е с хората, които са гласували на предишните парламентарни избори.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Какво правим с 9000 македонци, които са разпределени в две благоевградски села? Трябва ли да гласуват в България или не трябва? – Имат право да гласуват, значи гласуват не граждани, а документи за самоличност.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Проблем с македонците не съществува.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Но принципно съществува. Затова тия списъци генерират недоверие, защото те не са реални.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да се кажат няколко думи защо генерират недоверие.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Проблемът най-сетне трябва да намери своето решение по някакъв начин. Хиляди начини бяха предлагани...

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Активна регистрация и т.н.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да вървим нататък.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тази част изобщо не е разработвана. Но нямаше човек, който да се заеме да пише това.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Регистрация на кандидати и инициативни комитети. Може да се прецизира.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Аз мога да напиша нещо по тази тема, но то ще бъде много ретроградно – в посока ограничаване. За тия 2500 подписа се борихме, свалихме ги, но има такива, които и тях не могат да съберат. Или да се махне като подписка или да е с нотариално заверени декларации, за да може даденият политически субект да придобие своята тежест.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Моят коментар е: дайте да не се люшкаме между едното и другото. Най-напред казахме, че няма достатъчно представители в българския парламент, дайте да намалим подписите, да улесним регистрацията и да влезе свежа кръв в парламента. И направихме парламент с 8 партии. Сега тръгваме пак наобратно и по тази линия. Малко да мислим, че всяка от тези теми

има своя предистория. Имаше огромен обществен натиск да се намали броят на подписите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Както и начинът на събиране. Вече всички подписи са еднакво тежки.

СТОИЛ СТОИЛОВ: И който събира подписите декларира, че е проверил личната карта и ЕГН-то...

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: А няма право да гледа личната карта. Няма право да проверява.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е лице, което има право да работи с лични данни, че то представлява инициативния комитет, а преди можеше всеки един да събира подписи. В момента все пак има някаква ангажираност на хората. Според мен сегашният ред на събиране на подписи е много смислен. Въпросът е наистина необходими ли са ни и какво декларираме със събраните 2500 подписа.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Декларира се обществено присъствие. В някои страни има изискване тези подписи да бъдат събрани в определен процент от различни места.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това нещо го има в някои страни, но в нашата действителност ние нямаме такива изисквания. Тези 2500 човека биха могли да бъдат от един квартал или от едно село. Ние нямаме това изискване. В този смисъл за кандидатите според мен е добре да се напише и да има някакво изискване. Поне да го кажем като посока, без да даваме конкретния текст. За да има смисъл от тези 2500 подписа, там трябва да има някаква представителност, каквато в момента не е заложена от законодателя.

СТОИЛ СТОИЛОВ: Хубаво, това може да се напише: да има териториална представителност по някаква формула.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това е обръщане на вълната и аз съм съгласен да има такива предложения, но ми се струва, че трябва да има по-голям консенсус, за да ги сложим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Категорично. По тази причина аз не съм пипала текста. Казвам само моето в противовес на предложението на Стоил за по-консервативните препоръки.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: На този етап в анализа мисля, че не бива да нагазваме в най-дълбоките води. Ако наистина имаме желание да работим по по-фундаментални въпроси, дайте да го направим като продължение.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, съгласна съм. Аз ще ви предложа текста.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Регистрация на кандидати и инициативни комитети. Тук има неясно смесване, защото става дума за регистрация на партии, коалиции и инициативни комитети, но тук са сложени и инициативни комитети по референдума. Трябва да има яснота.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Трябва да стане ясно: инициативни комитети за еди-какво си, и за ...

ВЕЛКО МИЛОЕВ: ... Една партия не беше допусната и кандидатска двойка се оттегли от надпреварата... Това един и същи случай ли е или не?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ще го погледна.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Предизборната кампания в момента е шест реда. Шестият е непълен. И след това е медийна среда. Те могат да се слоят. За медийната среда е доста по-дълго и тук пишем за медийните пакети.

В главата за жалби, сигнали, възражения са маркирани отделни точки и ще бъде разписано. Нарушаване на специфични права, дискриминация – абсолютно ненужно.

Президентът да има право на второ гражданство...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това изисква промяна на Конституцията.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Гласуване и броене.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И жалбите са върху целия процес категорично.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Тук е много малко и трябва да се пише. Има и за чужбина. (*Цитира.*) И причините за това. Да споменем, че сме направили опит да го наблюдаваме, но тази част наистина не е написана.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, така е, не съм стигнала до там. Аз ще предложа някакви базисни текстове, за да може върху тях всеки да даде допълнително два-три реда.

Утре преди края на деня ще получите този документ вече с някакъв текст по всички точки. Не краен, но зададен текст по всички точки. И ще ви помоля всеки да вкарва отделните текстове без редакции по думите. Утре ще вкарам целия текст от списъците надолу. Промените да бъдат до избирателните списъци, тъй като текстът надолу не е събиран и са отделни мисли. Докато горе има спорни неща от философията и от езикова гледна точка за изчистване. Просто коментари отстрани, бележки.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Искам по **точка „Разни“** да помоля да се прочете нещо, което Ива Лазарова ни е написала.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: (*Чете имейла на Ива Лазарова – от Институт за развитие на публичната среда*)

„Здравейте,

Във връзка с участието на ИРПС в работата на ОС към ЦИК, изпращам официално писмо, с което изразяваме желанието си временно да преустановим участието на организацията ни в Съвета.

В последните дни екипът ни установи, че след Указа на президента за насрочване на нови избори, ИРПС няма да може да наблюдава физически предстоящите избори. В организацията ни предстои реструктуриране, свързано с пререгистрация в съда и поради тази причина ИРПС няма да успее да се включи ефективно в наблюдението на парламентарните избори през 2017г.

Като организация, която от години защитава отговорната роля на независимите наблюдатели в изборния процес, не можем да си позволим да поставим тяхната обективност под съмнение, чрез

участието ни в ОС, преди приключване на организационните промени в ИРПС.

Въпреки че няма да се включи във физическо наблюдение на изборния ден, ИРПС ще се съсредоточи върху мониторинг на финансирането на предизборната кампания, особено разходването и контрола на държавни средства чрез предоставянето на медийните пакети и др.

Поздрави и успешна работа,

Ива“

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 16,50 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Румяна Дечева

Стенограф:

Цветя Минева